

## **Vymazlené školy podle Valachové. Na nejbližší léta fikce**

Základní školy s třídami o maximálním počtu 24 dětí, a to už v roce 2020. Takový je plán tzv. vymazlených škol ministryně Kateřiny Valachové. Jako původem pedagog a současně přívrženec ideje společného vzdělávání s návrhem paní ministryně souzním, jako zástupce obce zodpovědný i za školství mě však jímá panika. Může jít o dlouhodobou vizi, nikoli plán splnitelný do tří let.

Není pochyb o tom, že myšlenka výrazného snížení počtu žáků ve třídách základních škol je více než cokoli jiného primárním inkluzivním opatřením tak zásadního proaktivního charakteru, že mělo systémově předcházet spuštění společného vzdělávání jako takového. Právě tady jsme měli postupně začít, abychom inkluzi implementovali v našich školách s mnohem menšími potížemi a ve větším souladu s rodičovskou veřejností a pedagogy samotnými. A dost možná by to bylo samo o sobě dostačující pro podstatnou část žáků s potřebou podpory nižších stupňů, protože taková podpůrná opatření jsou v praxi především o diferenciaci, individuálním přístupu a přenášení zavedených a funkčních metod z rodinného prostředí do škol. Což se pochopitelně mnohem hůře aplikuje ve třídě s 30 a více žáky.

Na druhou stranu ale musíme vnímat realitu, která je ve školství obecně silně determinována demografickými trendy - vedle financí (platy, provoz, opravy a investice) a kvalitního kontinuálního vzdělávání pedagogů. Demografie je přitom nanejvýš nespolehlivým faktorem nejen v dlouhodobém výhledu. Jako příklad vezměme Liberec (páté největší město Česka s 20 zápisovými ZŠ), kde zažíváme v posledních letech kulminaci demografické křivky, takže naše základní školy jsou nyní v průměru naplněny na 88 %, což je obrovské číslo (mimořádně v MŠ jsme na 99 %). Jen za poslední 3 roky se zvýšil počet žáků o 900, tedy o jednu celou velkou školu. A nebude lépe: po poklesu porodnosti v letech 2013 a 2014 (961, resp. 912 dětí) nyní zažíváme nový vzestup (patrně vlivem hospodářské konjunktury státu a z toho plynoucích pozitivních dopadů na rodinné příjmy), takže v předchozích dvou letech se v Liberci narodilo už 1002, resp. 1050 dětí. Tedy těch, které do ZŠ nastoupí krátce po roce 2020. Nemusím asi rozvádět, že jde o holá čísla bez migračního přírůstku a přirozeného nasávacího efektu velkého města s věncem malých obcí v nejbližším okolí, kde nelze přesněji odhadovat už

vůbec nic. Takže skutečné počty prvňáků jsou vždy výrazně vyšší; letos jich například v předzápisovém registru máme 1133. A co víc, nadupaný 1. stupeň našich škol před sebou tlačí ten druhý se slabšími populačními ročníky - zatímco na 1. stupni máme nyní 5284 dětí, na druhém jen 3187 (poměr počtu tříd 218:140). Člověk nemusí být zrovna matematik, aby pochopil, že v letech 2020 - 2021 silné ročníky ovládnou i vyšší třídy základních škol a dále zatíží jejich klima.

Navyšujeme tedy kontinuálně kapacity, nikoli však bez rozmyslu a nahodile, ale s pečlivým lokálním plánováním, dlouhodobě a převážně za vlastní peníze (za poslední 4 roky o 1000 míst). Podobně na tom bude nejedna obec v Česku. Chtít tedy v takové situaci ještě významně snižovat počty dětí ve třídách na 24 a možná i méně, tedy fakticky zvyšovat počet tříd ve školách, se rovná fikci z fantaskní říše za zrcadlem. Zápas s nepříznivými demografickými trendy, byť obecně pozitivními, se v této situaci dá vyhrát jen za cenu masivních investic do školské infrastruktury, které však už nemusejí mít za dalších 10 let opodstatnění. Mohou být zbytečně naddimenzované a provozně neufinancovatelné. Nejednalo by se totiž už o navyšování kapacit ve stávajících budovách, kde není možné dispozice dále přizpůsobit, ale o stavby zcela nových škol. Už v případě zavedení spádových obvodů do MŠ jsem opakovaně prohlašoval, že MŠMT zakládá národní vzdělávací politiku, nebo její dílčí kroky na vadných analýzách a bez větší součinnosti s obcemi (vyžádat si stanovisko SMO ČR, nebo se jím významně řídit jsou totiž dvě různé věci). A špatné vstupní analýzy v praxi bohužel velmi často ústí v neúčinná a drahá řešení. Sdělení paní ministryně tedy podporuji jako smělou vizi s výhledem na 15 let, nikoli však krátkodobě realizovatelný plán. A věřím, že než MŠMT - patrně zákonem - stanoví významně nižší limity počtu dětí ve třídách, důkladně prověří možnosti obcí, zpracuje odpovídající demografické studie a vyčlení významnou část přímých prostředků ze státního rozpočtu na další budování školské infrastruktury, a to třeba navýšením objemu sdílených daní na vzdělávání v rámci RUD. Tedy bude postupovat racionálně jako převážná většina obcí, které základní školy zřizují a financují jejich provoz.

14/4/2017